

прав громадян повинен діяти постійно, оскільки його пасивність і бездіяльність може призвести до суспільно небезпечних наслідків, які можуть виявитися у масових обмеженнях та порушеннях прав і свобод, у занепаді загальнолюдських гуманістичних цінностей, у зростанні правового нігілізму, що зрештою призводить до порушення засад законності, рівності громадян перед законом і судом та ін. Призначення механізму захисту конституційних прав громадян у кримінальному провадженні полягає у зростанні поваги до людської гідності, її особистого життя, безперечного і

невідкладного вжиття відповідних заходів у випадках порушення прав і свобод особи.

Сьогоднішніми завданнями держави повинно бути створення дієвих механізмів охорони й захисту прав та свобод людини, систематизація та вдосконалення законодавства; зміцнення начал громадянського суспільства та зміцнення державно – правової системи; вдосконалення практики правотворення, правореалізації і контролю за виконанням закону; підвищення рівня правової культури, правосвідомості громадян і подолання правового нігілізму.

Список використаних джерел:

1. Теорія держави і права / за ред. О.Ф. Скакун – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
4. Загальна декларація прав людини ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
5. Рожнова В.В. Курс лекцій із кримінального процесу за новим Кримінально-процесуальним кодексом (загальна частина)/ авт.кол. В.В. Ржнова та ін. – К., 2012. С. 398
6. Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини / С. Шевчук. – К. : Реферат, 2002. – 344.

УДК 351.753(477)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Добіжа В.В. – к.політ.н, доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

В Україні порядок отримання дозволів на придбання і зберігання і носіння вогнепальної зброї в даний час встановлюється інструкцією «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими або аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї і вибухових матеріалів», затвердженої наказом МВС України № 622 від 21 серпня 1998 року.

В Україні офіційно зареєстровано 663 тисячі громадян – власників вогнепальної зброї, які мають на руках понад 800 тисяч «стволів». Про це йдеться у відповіді Національної поліції України на інформаційний запит. Станом на 1 січня 2018 року за даними автоматизованих обліків, які формують органи поліції, зареєстровано 663126 власників вогнепальної зброї, у яких в особистому користуванні знаходяться 736918 одиниць мисливської гладкоствольної зброї і 145859 одиниць

мисливської нарізної зброї», – йдеться у відповіді.

Згідно з українським законодавством, громадяни України не можуть бути власники не мисливської вогнепальної зброї – пістолетів, автоматів, кулеметів і штурмових гвинтівок. Проте за останні роки тільки глава МВС Арсен Аваков вручив у вигляді «нагородної» більше 3 тис одиниць такої зброї. Більше 500 «стволів» щорічно вручають у вигляді нагород СБУ, Міноборони та інші силові органи.

Законодавчо також закріплені наступні вікові обмеження:

– пневматичну чи газову зброю може придбати кожен громадянин з 18 років;

– вогнепальну мисливську гладкоствольну зброю – з 21 року;

– мисливську нарізну – з 25. Для цього потрібно пройти процедуру перевірки, отримати дозвіл від поліції, а використовувати мисливські рушниці й гвинтівки можна тільки на полюванні;

– короткоствольну травматичну зброю, що стріляє гумовими або іншими несмертельними кулями, можуть придбати, наприклад, працівники судів, охоронні структури, журналісти;

– короткоствольною вогнепальною зброєю володіти може досить обмежене коло осіб

– переважно військові та правоохоронці. Цивільні громадяни не мають права купувати бойові пістолети, автомати, кулемети чи штурмові гвинтівки. Водночас можуть отримати їх як нагороду від Адміністрації президента, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України чи Міністерства оборони.

Кількість зброї, яку може мати громадянин України, необмежена, однак власник зброї повинен «забезпечити її безумовну схоронність».

За даними «Української асоціації власників зброї», сьогодні на руках у українців може бути до 5 млн. одиниць незареєстрованої легкої вогнепальної зброї. У МВС оцінюють такі дані значно скромніше. Так, радник глави МВС Іван Варченко раніше заявляв, що нелегальної вогнепальної зброї в Україні – не більше 300 тисяч.

Досить прогнозованим стало те, що 4 роки війни на Донбасі значно збільшили кількість незареєстрованої зброї на руках у населення. Заразом від початку війни на сході України кількість вироків суду за статтею про незаконне поводження зі зброєю в Києві зросла більш ніж на 50%. Про це свідчать дані Єдиного реєстру судових рішень. Найбільше ж засуджених за порушення статті 263 Кримінального кодексу у Волинській області: якщо від 2010 до 2014-го тут винесли 97 таких вироків, то від початку бойових дій на Донбасі їх уже понад дві сотні. Нагадаємо, що стаття 263 Кримінального кодексу за незаконне зберігання, придбання, виготовлення, ремонт, передачу чи збут вогнепальної зброї передбачає позбавлення волі на термін від трьох до семи років. Громадяни, які добровільно здають незаконно придбану вогнепальну зброю, звільняються від відповідальності [2].

За минулий рік поліція вилучила 2,5 тисячі одиниць вогнепальної зброї. Майже половина – це пістолети, 78 гранатометів, а також автомати, обрізи та гвинтівки. Також правоохоронці вилучили 240 тисяч набоїв, понад дві тисячі гранат та 72 вибухові пристрої. У 2017 році поліція задокументувала майже вісім тисяч фактів незаконного поводження зі зброєю [3].

Ще одним наслідком військових дій стало масове бажання наших співвітчизників озброюватись. Колосальні обсяги як легальної,

так і нелегальної зброї, можуть свідчити про те, що його накопичують не тільки злочинці, а пересічні українці. В основному нелегальна зброя купується через бажання забезпечити особисту безпеку і невпевненості в захисті держави. Як зазначив голова «Української асоціації власників зброї» Георгій Учайкін: в Україні кількість не облікованої зброї збільшилася до майже 5 млн. одиниць порівняно з тим, що до початку проведення АТО її кількість становила 3,7–3,8 млн. одиниць. Мова тут йде про автомати і пістолети [4]. Військові дії на Сході поставили Україну в один ряд із країнами Західних Балкан у нелегальному обігу зброї. Частково подібна ситуація пов'язана з тим, що в Україні, яка четвертий рік перебуває в стані гібридної війни, і має близько 200 тис. громадян, що пройшли через шість хвиль мобілізації, досі відсутній закон що регламентував би придбання, зберігання та використання вогнепальної зброї.

Українське суспільство має пройти шлях, що свого часу пройшло американське, в якому армія була створена в 1775 році з народного ополчення і її основою стали сили самооборони штатів. Друга Поправка до Конституції США (прийнята в 1791 році) гарантувала право американцям на володіння вогнепальною зброєю і є чинною по сьогоднішній день. Наразі в США в приватному користуванні знаходяться близько 300 млн. одиниць вогнепальної зброї, тога як населення становить 325 млн. громадян, що робить цю націю найбільш озброєною в світі. Протягом сторіч була сформована культура поводження зі зброєю та сама зброя стало частиною культури і повсякденного життя. Подібна ситуація склалась і в Швейцарії. В конфедерації існує всезагальна система призову і демобілізації, а також постійно діючий армійський резерв, що передбачає постійне володіння або наявність в приватних оселях вогнепальної зброї.

Українська влада аби використати досвід цих країн має не просто легалізувати вогнепальну зброю, але й підготувати систему резервістів для армії, досягнувши таки чином відразу кілька цілей – озброїти населення (за бажанням самого населення) і повернути в масову культуру населення зброю як один з її атрибутів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС від 21.08.98 № 622.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 263.